

معاونت برنامه ریزی،
پژوهش و فناوری
اطلاعات
دفتر پژوهش و آموزش

فراخوان پیشنهاده برای طرح‌های پژوهشی نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور

عنوان

تدوین برنامه آموزش کتابداران کتابخانه‌های روستایی
نیازسنجی، طراحی و ارزشیابی

مهلت ارسال پیشنهاده

۱۵ آذرماه ۱۳۹۷

فهرست

۲.....	معرفی نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور
۳.....	عنوان مسئله: آموزش کارکنان (کتابدار روستا)
۳.....	شرح مسئله
۳.....	اهدافها
۴.....	قلمرو پژوهش
۴.....	نتایج و خروجی‌های موردانتظار
۴.....	کمیته‌های الزامی برای طرح پژوهشی پیشنهادی
۵.....	ویژگی‌های تخصصی گروه پژوهشگران (علاوه بر تجربه)
۵.....	معیارهای ارزیابی پیشنهاد
۵.....	تاریخ‌ها و جدول زمانی
۶.....	سقف اعتبار
۶.....	شیوه ارسال پیشنهاد
۶.....	راه‌های ارتباطی

باسمه تعالی

در پرتو خرد و ملتزم به اسناد بالادستی و برنامه‌های توسعه ملی، با استناد به «ماده ۵۶ قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت» و دستورالعمل اجرایی آن (با نظارت دبیرخانه شورای عالی عتف و از طریق سامانه سمات)، «نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور» برای پاسخ به نیازهای پژوهشی کتابخانه‌های عمومی (مطابق با اولویت‌های اعلام‌شده) از دانشگاه‌ها، مراکز پژوهشی و پژوهشگران درخواست می‌کند با رویکرد کاربردی به مسئله ذیل نظر کنند و با ارسال پیشنهاد یاریگر بهبود فرایند، ارتقای خدمت و توسعه دانش‌بنیان کتابخانه‌های عمومی میهن باشند.

معرفی نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور

نهاد (متشکل از ارکان هیأت‌امنا^۱، دبیرکل، انجمن‌های استان و شهرستان، و دبیرخانه هیأت‌امنا) کتابخانه‌های عمومی کشور بر اساس «قانون تأسیس و نحوه اداره کتابخانه‌های عمومی» (مصوب ۱۳۸۲) متولی ساخت، تجهیز، بازسازی، توسعه کتابخانه‌های عمومی و مدیریت و نظارت بر اداره آنهاست که به عنوان نهادی فرهنگی (عمومی غیردولتی)، با هدف برآوردن نیاز اطلاعاتی، علمی، آموزشی، فراغت و تفریح فرهنگی عموم جامعه ساکن در ایران (فارغ از ملیت و قومیت، نژاد، مذهب، جنسیت، زبان، سن یا طبقه اجتماعی) به ارائه خدمات کتابداری و اطلاع‌رسانی به ایشان می‌پردازد. بر اساس این قانون، غیر از کتابخانه‌هایی که در تبصره ۲ ماده ۱۱ استثنا شده‌اند^۲، هر کتابخانه‌ای که به عنوان «کتابخانه عمومی» در ایران عزیز فعالیت می‌کند، باید زیر نظر نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور و مطابق با این قانون اداره شود.

اینک نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور برخوردار از شبکه ۳۴۴۵ کتابخانه عمومی (شامل ۲۴۹۹ کتابخانه نهادی، ۹۲۳ کتابخانه مشارکتی^۳، ۲۳ کتابخانه مستقل^۴) با ۳۷۰۵۱۰۰۵۹۶ نسخه کتاب در زیربنای ۱۰۳۴۰۰۵۶۱ متر مربع و بیش از ۷۰۰۰ همکار (بالغ بر ۵۲۰۰ کتابدار) در ستاد مرکزی^۵، ۳۱ ستاد استانی و کتابخانه‌های عمومی شهری، روستایی و سیار است که به بیش از دو میلیون عضو خدمت می‌کند و مبتنی بر اهداف، سیاست‌ها و برنامه راهبردی خود باید این خدمات را در کیفیت و کمیت، تا ده‌ها برابر امروز گسترش دهد.

^۱ ترکیب هیأت امنای کتابخانه‌های عمومی، بر اساس ماده ۲ قانون: وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی (رئیس هیئت امناء)، رئیس شورای عالی استان‌ها، معاون ذی‌ربط از سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، یک عضو از کمیسیون فرهنگی به پیشنهاد آن کمیسیون و تصویب مجلس شورای اسلامی به عنوان ناظر، رئیس کتابخانه ملی ایران، و پنج نفر از صاحب‌نظران و شخصیت‌های علمی فرهنگی کشور که حداقل دو نفر آنان را بانوان تشکیل دهند. این اعضا به پیشنهاد وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی و با حکم رئیس‌جمهور برای مدت چهارسال انتخاب می‌شوند و یک نفر از آنان به انتخاب وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی به عنوان دبیرکل هیئت امناء مسئولیت اداره امور دبیرخانه را به عهده خواهد داشت.

^۲ هشت استثناء این قانون، که از ضوابط و مقررات خاص خود تبعیت می‌کنند، عبارتند از: کتابخانه ملی، کتابخانه‌های آستان قدس رضوی، کتابخانه آستان حضرت معصومه (س)، کتابخانه آستان حضرت عبدالعظیم (ع)، کتابخانه آستان احمدین موسی (ع)، کتابخانه آیت‌الله‌العظمی مرعشی نجفی، کتابخانه مجلس شورای اسلامی و کتابخانه‌های وقفی (تابع وقف‌نامه).

^۳ با مالکیت یا مدیریت افراد، سازمان‌ها و مؤسسات دولتی و غیردولتی که طبق ضوابط شیوه‌نامه «تأسیس کتابخانه‌های عمومی ... تحت نظارت نهاد» تأسیس و اداره می‌شوند.

^۴ با مالکیت یا مدیریت مؤسسان یا مدیران مسئول (حقیقی و حقوقی) که با مشارکت نهاد در تأمین منابع کتابخانه‌ای، نرم‌افزار، تجهیزات، خدمات آموزشی کتابداری و ... تأسیس و اداره می‌شوند.

^۵ ستاد یا دبیرخانه مرکزی متشکل است از: ۱. دبیرکل، مشاوران، هسته گزینش، دفتر ارزیابی عملکرد و بازرسی، چهار اداره کل تحت نظر دبیرکل (امور مجلس و استان‌ها، امور عمرانی، حراست، روابط عمومی و امور بین‌الملل)؛ ۲. معاونت توسعه کتابخانه‌ها و ترویج کتاب‌خوانی (سه اداره کل: توسعه کتابخانه‌ها و مشارکت‌ها، تأمین منابع، ترویج کتاب‌خوانی و امور فرهنگی)؛ ۳. برنامه‌ریزی (سه دفتر: برنامه‌ریزی، پژوهش، فناوری اطلاعات)؛ ۴. معاونت اداری و مالی (دو اداره کل: منابع انسانی و پشتیبانی، امور مالی و ذی‌حسابی؛ و دو دفتر: بودجه و بهبود مدیریت، امور حقوقی).

عنوان مسئله: آموزش کارکنان (کتابدار روستا)

کارکنان با تکیه بر اطلاعات و مهارت‌هایی که در دوره تحصیلات رسمی خود آموخته‌اند لزوماً نمی‌توانند تا پایان دوره خدمت کارآمد و اثربخش باشند. بر این اساس، «آموزش ضمن خدمت» راهکاری بنیادی برای کارآمدی و اثربخشی است و مقصود از آن، بهبود نظام‌مند و پیوسته شاغلان از نظر دانش، مهارت، توانایی و رفتار است که علاوه بر ارتقای عملکرد و خدمت، به خودشکوفایی، خرسندی و رفاه کارکنان نیز یاری می‌رساند و شرایط بهتری را برای احراز رتبه بالاتر فراهم می‌آورد.

تقریباً یک‌چهارم از جمعیت کشور در روستاها زندگی می‌کنند و یکی از نهادهای مؤثر _ گاه تنها نهاد فرهنگی _ در خدمت‌رسانی به روستاییان، کتابخانه روستایی است. کتابخانه‌های روستایی با هدف کمک به بهبود زندگی و افزایش مهارت روستاییان از طریق ارائه خدمات و برنامه‌ها ایجاد می‌شوند. تأمین منابع کتابخانه‌ای به عنوان پایگاه و مرکز گردآوری و اشاعه اطلاعات روستا، پشتیبانی از سوادآموزی و یادگیری مداوم به منظور کسب دانش‌های لازم برای بهبود کیفیت زندگی، ترویج دانش‌های مهارتی متناسب با زندگی و توسعه روستایی، ایفای نقش در گذران بهینه اوقات فراغت روستاییان و ... از رسالت‌های اصلی کتابخانه‌های روستایی؛ و تحقق این رسالت، منوط به داشتن کتابداران آموزش‌دیده و متخصص در کتابخانه‌های روستایی است. با تخصص حرفه‌ای، بصیرت فرهنگی، شناخت محلی (اهالی و مراجعان) و توجه به ویژگی‌های اقلیمی و تفاوت‌های جامعه روستایی با جامعه شهری، یک کتابدار خبره در کتابخانه عمومی روستایی قادر است بخش قابل توجهی از اهالی (کودک و جوان و سالمند) روستا را به استفاده از کتابخانه ترغیب کند و بر جامعه روستا تأثیر شگرف بگذارد.

شرح مسئله

آموزش مداوم و نظام‌مند کتابداران کتابخانه‌های روستایی امری اجتناب‌ناپذیر و اقدامی راهبردی و پربازده برای ترغیب روستاییان به استفاده از کتابخانه‌هاست. با این حال و به‌رغم اشتغال حدود ۷۰۰ کتابدار نهاد در ۶۵۴ کتابخانه روستایی و برخورداری نهاد از نظام و سامانه آموزش کارکنان (از جمله، کتابداران روستایی)، نیازشناسی، سنجش اولویت و برنامه‌مدون آموزشی برای کتابداران روستایی بر اساس نیازسنجی وجود ندارد و آموزش‌ها اغلب به‌صورت موردی، گسسته و فارغ از محیط خدمت و اقتضائات آن صورت می‌گیرد و به‌تبع، راهگشا و به‌سامان نیست.

هدف‌ها

- بررسی شرح وظایف و شناسنامه شغل کتابداران کتابخانه‌های روستایی؛
- شناسایی و دسته‌بندی نیازهای آموزشی کتابداران کتابخانه‌های روستایی در طول خدمت؛
- سنجش اولویت نیازهای آموزشی کتابداران روستایی؛
- تدوین برنامه‌های آموزشی مدون (کارگاه، کلاس، سخنرانی و ...)
- ارائه برنامه و سازوکارهای اجرای برنامه‌های آموزشی (مشخص کردن استاندارد زیرساخت‌ها، محتوا، مدرسان و ...؛ در قالب‌های متنوع آموزش حضوری و غیرحضوری)؛

- ارائه مدل ارزیابی اثربخشی برنامه‌های آموزشی.

قلمرو پژوهش

۷۰۰ کتابدار کتابخانه‌های روستایی در سطح کشور با توجه به تفاوت‌های اقلیمی و فرهنگی.

نتایج و خروجی‌های مورد انتظار

- گزارش اجمالی مطالعات پیشین (از نوع مروری و پژوهشی)؛
- گزارش نیازهای آموزشی عمومی و اختصاصی کتابخانه‌های روستایی (به تفکیک گونه شناخت زیست‌بوم روستاها)؛
- گزارش اولویت‌یابی، طراحی فرایند و تدوین برنامه؛
- تدوین نیم‌رخ (پروفایل) آموزشی فراگیر؛
- تدوین شناسنامه برنامه‌های آموزشی (هدف‌ها و مقاصد، شرایط، معیار، مخاطب، برآمد، ارزشیابی، اثربخشی)؛
- استانداردها و الزامات آموزشی (شرایط فراگیران، ویژگی مدرسان، چارچوب‌های صوری و متنی محتوا، زمان و مکان، امکانات و تجهیزات مورد نیاز و ...)
- طرح و کاربرگ‌های اجرایی برنامه آموزشی؛
- ارائه الگو (مدل) یا ابزاری برای سنجش اثربخشی برنامه‌های آموزشی روستایی.

کمیته‌های الزام‌برای طرح پژوهشی پیشنهادی

۱. مقدمه: پیشنهاددهنده باید شناخت و تحلیل عمیق خود از مسئله را به شکل علمی به بحث بگذارد و همین‌طور هدف‌ها و پرسش‌ها را به شکل عینی و جزئی مشخص نماید و نشان دهد دست‌کم با سامانه آموزش نهاد (<https://amoozesh.iranpl.ir>) و امکانات آن آشنایی اولیه پیدا کرده و پیشنهاد را با بررسی کافی تنظیم کرده است؛
۲. روش‌شناسی: به طور مفصل و مستند مراحل پژوهش، شیوه‌های گردآوری و تحلیل داده، تکنیک‌ها و روش‌های پژوهشی مورد استفاده برای دستیابی به هدف‌ها توضیح داده شود؛
۳. شرح خدمات و محصول: محتوای خروجی هر مرحله (فاز) مشخص گردد. همچنین قالب یا قالب‌های ارائه هر کدام اعلام شود؛
۴. زمان‌بندی و ساختار شکست کار (WBS)؛
۵. بودجه مورد نیاز برای هر مرحله و بودجه نهایی (بودجه‌ریزی بر مبنای شکست کار و به تفکیک سرفصل‌های هزینه‌ای)؛
۶. معرفی گروه پژوهشی به همراه کارنامک (رزومه) افراد گروه، به گونه‌ای که بتواند توانمندی‌ها، تجربه مرتبط با موضوع و مسئله، همچنین اعتبار آنان را در زمینه این فراخوان بازتاب دهد (در قالب پیوست).

ویژگی‌های تخصصی گروه پژوهشگران (علاوه بر تجربه)

ردیف	تخصص	مقطع تحصیلی
۱	مدیریت - گرایش منابع انسانی	دکتری
۲	علوم تربیتی - مدیریت آموزشی (آموزش ضمن خدمت)	دکتری
۳	علم اطلاعات و دانش‌شناسی	دکتری
*	علوم اجتماعی، توسعه روستایی (مشاور)	دکتری

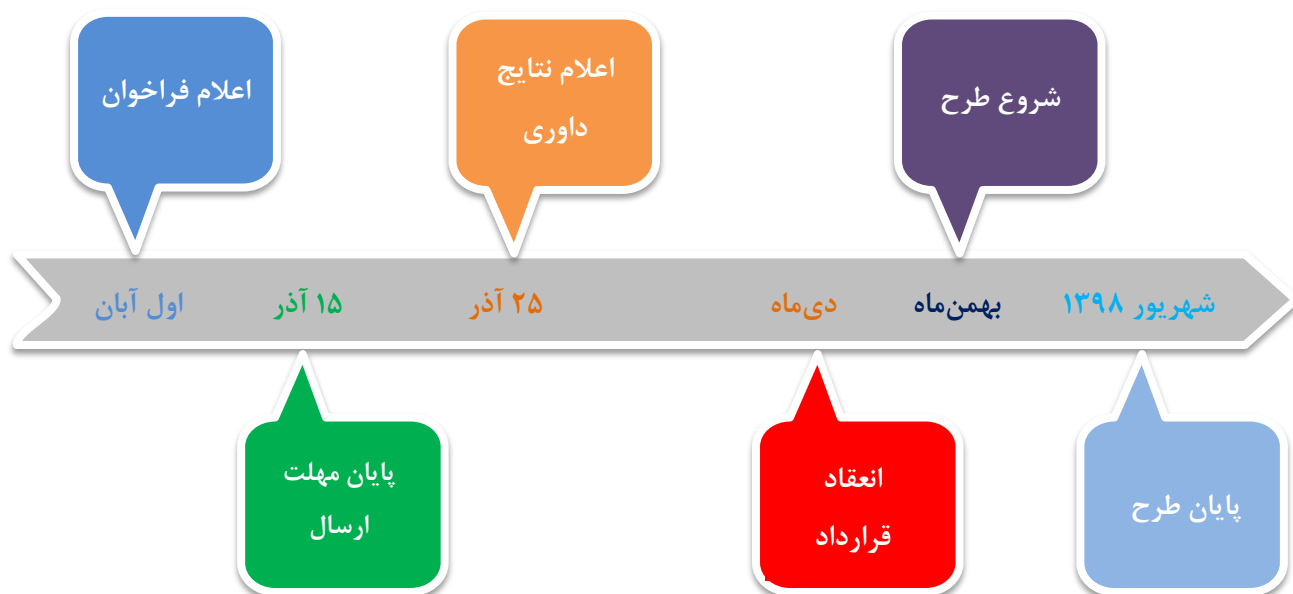
معیارهای ارزیابی پیشنهاد

- چگونگی تبیین مسئله پژوهش و تحلیل آن؛
 - فرایند و جزئیات روش‌شناختی متناسب با پژوهش؛
 - تطابق با نیاز و مسئله موضوع فراخوان (سازگاری با نیاز مخاطبان و نهاد؛ و متناسب بودن با امکانات)؛
 - تجربه کار در زمینه مشابه؛
 - تخصص گروه پژوهشی و احراز توانمندی و شایستگی در موضوع؛
 - تناسب هزینه‌ها با امور پژوهشی و اجرایی، و میزان مشارکت و هم‌افزایی گروه دانشوران و حرفه‌مندان.
- مبتنی بر تبصره ۱ ماده ۶ دستورالعمل اجرایی قانون، معاونت‌های پژوهشی دانشکده‌ها، دانشگاه‌ها و مراکز دانش‌بنیان، در صورت مقبولیت پیشنهاد در ارزیابی و کسب اطمینان از پشتیبانی علمی، نظارت اجرایی و ضمانت مرکز دانشگاهی، در شرایط مشابه کیفی و مالی، دارای اولویت خواهند بود. همچنین بر اساس سیاست تخصیص نامتمرکز بودجه ملی و در پیروی از راهبردهای عدالت‌محور، در شرایط مشابه میان دانشگاهیان و پژوهشگران استان‌ها و مراکز پژوهشی تهران، پیشنهادهای استانی برگزیده خواهد شد.

تاریخ‌ها و جدول زمانه

برای انجام این طرح حداکثر ۷ ماه در نظر گرفته شده است؛ طبق برنامه زمانی و تاریخ‌های مهم ذیل:

- اول آبان: انتشار فراخوان؛
- ۱۵ آذر: آخرین مهلت ارسال پیشنهاد؛
- ۲۵ آذر: اعلام نتایج داوری پیشنهادها؛
- دی - بهمن: ثبت در سامانه سمات ملی و انعقاد قرارداد در صورت تأیید و دریافت شناسه رهگیری؛
- دهه سوم بهمن‌ماه: آغاز طرح
- شهریورماه ۱۳۹۸: پایان طرح.

سقف اعتبار

با مراعات تناسب هزینه و حجم کار پژوهشی و میزان همکاری گروهی و جلب مشارکت علمی دانشگاهیان و حرفه‌مندان دانشور و ...، همچنین تقید به اقتصاد ملی پژوهش و پرهیز از هزینه‌های گزاف، سنجش و تقویم نهایی هزینه‌های طرح‌ها بر اساس پیشنهاد صورت می‌پذیرد. با این حال، سقف اعتبار مالی این طرح ۵۰۰ میلیون ریال در نظر گرفته شده است؛ طبعاً در شرایط مشابه کیفی، اولویت با پیشنهادهای کم‌هزینه‌تر خواهد بود.

شیوه ارسال پیشنهاد

پیشنهاد و مستندات و پیوست‌های آن باید در دست‌کم در دو قالب ورد و پی.دی.اف از طریق «سامانه مدیریت طرح‌های پژوهشی نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور» به نشانی ذیل فرستاده شود و شناسه موقت رهگیری دریافت کند:

www.rpm.iranpl.ir

*** راهنمای ارسال طرح بر وب‌گاه سامانه قرار داده شده است ***

راه‌های ارتباطی

پیشنهاددهندگان ارجمند برای پاسخ به پرسش‌ها، دریافت اطلاعات تکمیلی یا رفع ابهام احتمالی با رایانامه ذیل مکاتبه فرمایند:

research@iranpl.ir

همچنین کارشناسان گروه پژوهش‌های مهمی پاسخگویی به تماس تلفنی یا مکاتبه‌ای پژوهشگران گرامی اند:

۰۲۱- ۸۸۹۲۵۷۹۰

تهران، میدان فاطمی، خیابان جویبار، کوچه شهید نوربخش، شماره ۳۱، طبقه دوم، دفتر پژوهش و آموزش نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور، گروه پژوهش.